

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Halonen, P. 2021. Komplikaatioita kohtausluetteloön – Käsikirjoituksen kolmas neljännes. Osa 9 artikkelisarjassa Motiiviverkko – Käsikirjoituksen punonnan säikeitä. Talk-verkkolehti, Taide / Art 12.5.2021.

Link to the original publication: [URL](#)

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Komplikaatioita kohtausluetteloon – Käsikirjoituksen kolmas neljännes. Osa 9 artikkelisarjassa Motiiviverkko – Käsikirjoituksen punonnan säikeitä

12.05.2021

Kirjoittaja

Pentti Halonen käsikirjoituksen lehtori, Senior Lecturer in Scriptwriting, Turun ammattikorkeakoulu, TUAS

Pentti Halosen käsikirjoituskoulussa on edetty käsikirjoituksen jälkimmäiseen puolikkaaseen. Mitä tapahtuu päähenkilössä? Mihin suuntaan tarina etenee ja miten?

Käsikirjoituksen toinen puolisko käynnistyy päähenkilön päätöksenteolla. Katsojan on nähtävä tarkalleen, milloin ja miten päähenkilö tekee päätöksensä ja kiihdyttää vauhtiaan. Hänellä on oltava selkeät vaihtoehdot, joista hän voi valita, ja antagonistin pitäisi vaania jossain aivan lähistöllä tämän päätöksenteon hetkellä.

Tästä eteenpäin päähenkilössä alkaa ilmetä sankarillisia piirteitä, ja ilmeneminen tapahtuu ensimmäisen sankarillisen teon avulla. Tässä tilanteessa päähenkilö voi hyvinkin jo saavuttaa alkuperäisen motivaationsa päämäärän, mutta se ei enää olekaan motivoivin tahdon suunta hänelle, vaan hänellä on jotain isompaa finaalista saavutettavaa.

Liison ja Mikaelin tarinassa on pohjavireenä hämmentävä suhtautuminen maskuliinisuuteen. Heille molemmille maskuliinisuus on iso ongelmien lähde. Liiso on luopunut maskuliinisuutensa elementeistä ja haluaa toteuttaa naiseuttaan. Mikael näkee maskuliinisuuden toksisena pahuutena, jota kohtaan hänen on hyökättävä. Tämä yhdistää heidän motiivikaarensa toisiinsa. Millaiset ovat heidän suhteensa omiin isiinsä? Onko maskuliinisuuden toksisuus näyttäytynyt heille siellä?

Millainen on päähenkilön parisuhde, rakkauselämä, seksuaalisuus, tunne-elämä? Päähenkilön ominaisuudet ovat parhaimmillaan erityisiä ja tunnistettavia.

Vaikka päähenkilö olisikin jokamies, kuka tahansa meistä, keskinkertainen ihminen, hän ei siltikään ole vailla ominaisuuksia.

Tapsa.

Kuva: Pixabay / Pexels.

Liison puoliso on Tapsa. Tapsa ei edusta toksista maskuliinisuutta, vaan toisenlaista mieskuvaa. Tapsa ei ole etniseltä taustaltaan kantasuomalainen.

Mikael näkee totuutena sen, että miehet sairastavat Covid-19-viruksen vakavammin kuin naiset. Liiso on henkilökohtaisesti joutunut toteamaan puolisonsa Tapsan sairastumisen. Liiso voi nyt siirtyä asumaan takaisin kotiin, kun Tapsa on joutunut sairaalassa tehohoitoon, ja kotona hän analysoi kaikki pinnat saadakseen selvyuden Tapsan tartunta-aikataulun.

Liiso aikatauluttaa Tapsan liikkeet talossa ja sen ulkopuolella ja saa selville, että Tapsa on alkanut levittää tautia neljä päivää sen jälkeen, kun he saapuivat Helsingistä. Liiso muistaa saapumisen kotiin ja hämärän saippuakuplajon talon ulkopuolella. Liiso tutkii talon ympäristöä ja löytää Mikaelin tossujen ja skuutin jäljet kuivuneina mutaan. Liiso ottaa jäljistä valokset kipsiin käyttäen tähän sairaalan kipsiainetta.

Tapsa voi tuntea Mikaelin. Tapsa voisi olla opettajana samassa koulussa, missä Mikael on ollut oppilaana. Tapsa voisi olla se silminnäkiä, jonka Liiso tarvitsisi, jos hän ajattelisi asiaa.

Toisen näytöksen ensimmäinen puolisko eli tarinan kolmas neljännes on täynnä komplikaatioita. Matka kohti totuutta on täynnä ongelmia, jotka

1. huonontavat päähenkilön tilannetta
2. aiheuttavat päähenkilössä ärsyyntymistä
3. aiheuttavat päähenkilössä frustraatiota
4. ruokkivat antagonistin voimia
5. antavat sivuhenkilöllekin mahdollisuuden olla sankarillinen.

Jokainen näistä komplikaatiosta ansaitsee oman kohtauksensa. Päähenkilön olisi hyvä pitää mukana jonkinlaista aisaparia, jotta hän voisi käydä välillä avointa dialogia jonkun kanssa. Työpaikalla tapahtuvassa tarinassa kyseessä voi olla kollega, yksityiselämään liittyvässä tarina se voi olla ystävä, naapuri tai perheenjäsen. Tästä henkilögalleriasta muodostuu päähenkilön joukkue, jonka yhteisellä ponnistuksella antagonistin voittaminen saattaisi olla mahdollista.

Päähenkilössä tulisi tapahtua kehitystä ja muutosta joko hyvään tai huonoon suuntaan tai molempiin.

Kehitys voi olla myös asioiden paljastumista päähenkilölle tai katsojalle tai molemmille, päähenkilö voi hoksata, ymmärtää, muistaa ja oppia. Hänen suunnitelmansa alkaa jollain tasolla toimia, sillä hän oppii reagoimaan antagonistin antamiin ärsykeisiin suuntaamalla energiansa hyvän puolustukseen, tiedusteluun, strategiaan ja taisteluun. Katsoja alkaa nähdä logiikkaa päähenkilön toiminnassa ja hänen yrityksissään saada konfliktitilannetta hallintaansa.

Timelock eli aikalukko määrittelee sen tulevaisuudessa sijaitsevan hetken, jolloin päähenkilön ongelma on ratkaistava, tai muutoin päähenkilö häviää taistelun.

Viimeistään tässä vaiheessa tarinaa on hyvä asettaa tarinalle timelock, aikalukko. Aikalukko voi olla rituaalinen kalenteripäivä: uusi vuosi, häät, syntymäpäivä tai jouluku. Aikalukko voi olla myös päähenkilön antagonistin asettama uhkauksen toteuttamisaika: 48 h, yksi viikko, 24 h, yksi kesä tai yksi tunti. Aikalukko voi olla myös dramaturgian sisään rakennettu toiminnallinen muutoshetki: esimerkiksi kun tämä kukkula on vallattu, kun isä palaa kotiin, kun pääsemme joelta järvelle, kun happi loppuu tai kun lapsi löydetään.

Aikalukko ryhdittää tarinan toisen puoliskon rakennetta, kiihdyttää toimintaa, nostaa pulssia ja motivoi päähenkilöä entisestään. Aikalukon on liityttävä elimellisesti tarinaan, jotta se on voimakas ja uskottava.

Liison ja Mikaelin tarinassa ei ole vielä aikalukkoa. Tapsan sairauden kehittyminen ei anna Liisolle aikalukkoa Mikaelin löytämistä varten. Tarinan kannalta on tällä hetkellä vielä aivan sama, löytääkö Liiso Mikaelin vai ei. Tämä on todella ongelmallista. Liison emotionaalinen motivaatio ei riitä kiinnostamaan katsojaa tarpeeksi. Liison motivaation on oltava dramaturginen, sillä kyseessä on käsikirjoitus eikä proosateos. Proosatekstissä Liison pakkomielle Mikaelin löytämiseksi voidaan perusteella seikkaperäisellä Liison ajatusten läpikäymisellä.

Mikaelin aiheuttamat reaktiot on vahvistettava toiminnallisiksi, jotta Liison mielenkiinto on uskottavaa. Tähän tarvitaan komplikaatioita:

1. Entä jos Mikael ottaa Liison isän tähtäimeensä? Missä Liison isä asuu?
2. Entä jos Mikael ottaa Liison tähtäimeensä? Takaa-ajo muuttuisi osittain pakenemiseksi.
3. Voiko Mikael uhata Tapsaa vielä lisää?
4. Entä jos Mikaelin saippuakuplajoukkue yltyy massahyökkäykseen ympäri kaupunkia?
5. Entä jos tarinassa on vappu? Mikael suunnittelee massaiskua vappuna? Liiso epäonnistuu, ja Mikael joukkoinen saa puhallettua saippuakuplia satojen ihmisten kasvoille. Entä jos Mikael ei ymmärräkään, että saippua vähentää viruksen leviämismahdollisuuksia? Entä jos tämä kaikki on harhaista ja epäonnistuvaa terveysterrorismia, mutta Mikael ei ymmärrä sitä, eikä Liiso tajua, kuinka heikko Mikael todellisuudessa on?

Tässä vaiheessa voisi rinnastaa Liison joukkueen Mikaelin joukkueeseen. Liison joukkue voisi olla yhdistelmä työtovereita ja trans-tukipisteen väkeä. Mikaelin joukkueessa on tusinan verran lapsia, joita yhdistää suuri kunnioitus ja rakkaus Greta Thunbergia kohtaan.

Kuva: Pixabay / Tibor Janosi Mozes.

Tämä on tarinassa sopiva vaihe tuoda esiin päähenkilön rakastettu.

Koska Tapsa on nyt sairaalassa, on parasta tuoda näkyviin joku muu. Pettääkö Liiso Tapsaa? Ehkä mieluumminkin Tapsa pettää Liisoa ja on saanut koronaviruksen tällaisen lähikontaktin yhteydessä. Tämä voisi paljastua Liisolle vasta kolmannessa näytöksessä.

Voidaan tuoda esiin Liison entinen vaimo, ajalta jolloin Liiso oli vielä Lasse. Ehkä heidän yhteinen lapsensa on Mikaelin joukkiossa mukana tai ainakin liikkuu lähimaastossa. Millainen on Liison ja hänen lapsensa välinen suhde?

Näille tienoille sopii hyvin myös kohtaaus, joka sisältää metaforisen hetken.

Tämä metafora voisi viitata Liison elämäntilanteeseen, suoraan tarinan juoneen, Liison suhteeseen maskuliinisuuteen, ehkä näihin kaikkiin omalla tavallaan. Kyseessä voisi olla suuri maskuliinisuuden esiinmarssi, jääkiekko-ottelu (tarina tapahtuu keväällä), miesten messut messukeskuksessa tai miesten mielenosoitus Turun torilla. Tämä voisi linkittää Liison ja Mikaelin toisiinsa ja Turun torin puukkoiskuun, johon heillä molemmilla on henkilökohtainen side.

Tämä vaihe tarinassa on tärkeä päähenkilön tunnemaailman kannalta. Kaiken kaikkiaan tarinan tunnesisällön pitäisi alkaa näkyä samalla, kun päähenkilö syvenee ja paljastuu katsojalle entistä enemmän.

Liiso on ehkä joutunut muuttamaan ja vähentämään lääkitystään psykoosikohtauksensa takia. Hänellä saattaisi olla hankaluuksia tunteensäätelyssä. Olisiko hänellä meneillään psykoterapia? Terapiakäynnit hidastaisivat toimintaa tarinan tässä vaiheessa. Ehkä hänen psykoterapiansa on toiminnallista, jolloin hän tekee tiettyjä toimintaharjoitteita päivittäin.

Liiso on aina kokenut maskuliinisuuden aggressiona. Hän on kokenut myös oman aggressionsa maskuliinisuuden ilmentymänä. Tästä syystä hän pyrkii kohentamaan vihanhallintaansa. Nyt vailla lääkitystä hänen aggressionsa puhkeavat pintaan ja hän alkaa ilmaista raivoaan. Tämä on Liison salaisuus, jota hän on kantanut sisällään ja jota puolta hänestä hänen nykyiset läheisensä eivät tunne. Ainoastaan hänen isänsä, äitinsä ja entinen vaimonsa tuntevat hänestä tämän puolen. Tästä eteenpäin Liison tarinaa sävyttää raivo.

Näin ollen tarinan nimi vaihtuu. Tarinan nimi on nyt Raivo.

Raivo on kiihkeä tunne, joka etsii purkautumistietä. Raivon kohteeksi joutuminen tietää vaaraa. Liiso etsii totuutta, ja totuus saa hänet raivon valtaan. Raivo ajaa Liisoa eteenpäin mutta myös vaikeuttaa hänen etenemistään ja lisää sosiaalisia komplikaatioita.

Liison terapiakäynnit ja vihanhallinta on istutettava tarinan ensimmäiseen näytökseen, jotta tämä salaisuus voidaan lunastaa tarinan puolivälin jälkeen.

Kohtausluettelo kirjoittajan tukena ja tarinan selkärankana

Kohtausluettelovaiheessa on helppo tehdä suuria muutoksia tarinaan, koska varsinaista kirjoitustyötä ei ole vielä aloitettu. Kohtaukset synnyttävät tässä vaiheessa uusia kohtauksia

ja kohtausten elementtejä tarinan aikajanan kaikkiin suuntiin. Elementtejä on helppo siirrellä ja kokeilla vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Koko tarinan sävynkin voi vielä muuttaa. Tämä kaikki on käsikirjoittajan työskentelyä ennen kuin ensimmäistäkään kohtausta on kirjoitettu edes koemielessä.

Kohtausluettelotyöskentelyyn käytetty aika ja vaiva mahdollistavat laadukkaan käsikirjoitusprosessin. Kun kohtausluettelon saa valmiiksi, siihen voi luottaa. Kun kohtausluetteloon voi luottaa, voivat henkilöt elää kohtauksissa omaa elämäänsä kohtausluettelosta piittaamatta, sillä käsikirjoittaja tietää, että seuraava kohtaus vie tarinaa eteenpäin. Käsikirjoittaja ei pysty kirjoittamaan itseään eksyksiin eikä jumiin, vaan tarinan eteneminen tapahtuu suunnitellusti huolimatta kohtauksen raakaversioon yllättävyydestä.

Kohtausluettelo on käsikirjoittajan turvaverkko ja salainen ase.

Protagonistipäähenkilö pitäisi nyt ajaa valtavan menetyksen tilanteeseen, jossa hänen elämänsä on vaakalaudalla ja hänellä on tunne, että tilanne ei enää voisi mennä pahemmaksi. Hänen pitäisi menettää se, mitä hän eniten arvostaa, ja antagonistin pitäisi nyt olla voimakkaampi kuin koskaan aiemmin. Tällaisessa vaiheessa päähenkilö esimerkiksi erotetaan virastaan, hänen sheriffin tähtensä viedään ja hänen puolisonsa ei enää kestä seikkailun aiheuttamaa tuskaa, vaan jättäytyy pois päähenkilön elämästä.

Uudella teosnimellä Raivo on nyt oivallinen tilanne käyttää sekä protagonisti Liison että antagonistin Mikaelin raivon kanavointia dramaturgisena välineenä. Jotta Liisolta voidaan viedä pois se, mitä hän eniten arvostaa, on näytettävä katsojalle, mitä Liiso eniten arvostaa. Liisolle se saattaisi olla hänen työnsä.

Ehkä Liison ei anneta jatkaa töissä entiseen tapaan. Hän voisi saada hallitsemattoman raivokohtauksen ruumiinavauksen yhteydessä. Liisolle voisi olla hankalaa yhdistää uhrien puolustamisen ja valtaapitävien miespuolisten uhrien samanaikaisuus. Liiso voisi purkaa raivoaan kuolleisiin miehiin, joita voisi olla ennätysmäärä paljon juuri kyseisellä hetkellä.

Tämä vaihe tarinaa on toisen näytöksen loppu. Näytöksen loppu tarvitsee merkikseen todella ison kääntein. Tähän tarpeeseen on mahdollista uhrata päähenkilön rakastettu ja antaa hänen kuolla. Tällaista ratkaisua ei kannata koskaan tehdä kevyin perustein. Rakastetun tappaminen käsikirjoittajan suuren pyrkimyksen vuoksi saattaa olla liian helppo tapa motivoida päähenkilöä. Suurten yksinäisten päähenkilöiden tarina aloitetaan usein tällä raskaansarjan motiivintiteolla, ja näin päähenkilö ajetaan raivon tilaan, ja tämän kausaalisen työntövoiman avulla häntä pusketaan kohti koston hekumaa aina kolmannen näytöksen loppuun asti.

Fiktiivisen rakastetun rakentaminen tappamistarkoituksessa on käsikirjoittajan maailmankuvan ja työskentelyn motiivien kyyninen ilmentymä. Eikö päähenkilöä pysty motivoimaan muulla tavoin kuin tappamalla tälle rakkain ihminen?

Päähenkilön motivointi on vaikeaa, ja käsikirjoittajan on annettava tarinan keskeisimmälle motivaatiolle erittäin paljon huomiota.

Jos päähenkilö jätetään motivoimatta, eivät tarinan motiivisäikeet enää kannaa, katsojan mielenkiinto herpaantuu ja tarinan kolmannen näytöksen uskottavuus lopahtaa. Pelkästään päähenkilön luonteeseen vetoaminen ei riitä motivoinniksi. Antagonistinen vihollinen voi toimia sairaalloisen vääristyneen luonteensa turvin aika pitkällekin, mutta päähenkilön on oltava inhimillisesti motivoitu, ihmisenä kehittyvä ja syvällisesti kasvava henkilö. Selitykseksi ei riitä, että "päähenkilö nyt on vain semmoinen ihminen".

Katastrofielokuvaan tuodaan mukaan lapsia ja koiria, jotta päähenkilö olisi motivoitunut turvaamaan näiden apua tarvitsevien olentojen hengissä pysymisen. Päähenkilön taustatarinasta voidaan tuoda näkyville vahvoja syitä päähenkilön elämän suunnalle: ufot kaappasivat sisaren, seksuaalinen hyväksikäyttö, valheeseen perustuva identiteetti, sielunvaellus, jumalalliset voimat taustalla, itsemurhayritys, rikostausta, äidin murha, isän henkilöllisyys, seksuaalinen trauma, oma syyllisyys tai totuus päähenkilöstä itsestään.

Mikä on Liison totuus itsestään? Miksi hän on joutunut korjaamaan sukupuoltaan? Millainen mies hän oli aikoinaan? Miten hänen sukuolenkorjausprosessinsa etenee? Onko Liisolle tehty genitaalikirurgiaa? Miten hän itse suhtautuu prosessinsa etenemiseen? Entä jos hän ei ole halunnut genitaalikirurgiaa? Miten hän suhtautuu omiin sukupuolielimiinsä? Olisiko hänelle jo sovittu leikkausaika, tai olisiko hän tekemässä päätöksen lähiaikoina? Haluaako Liiso suojella maskuliinisuutta itsessään ja muissa? Olisiko tässä Liison suuri päätös tarinan kolmanteen näytökseen?

Entä jos Liison genitaalikirurgia-aikaa on siirretty hänen psykoosinsa takia tai aika on jopa peruutettu? Liiso joutuu uusiin tutkimuksiin, koska hänen psyykkinen terveytensä asetetaan kyseenalaiseksi? Millaiseen toimintaan tämä käänne voisi motivoida hänet?

Onko Liison ongelma toksisen maskuliinisuuden kanssa niin vahva, että hän alkaa ymmärtää Mikaelin toimintaa jollain tasolla? Onko Liiso itsetuhoinen? Onko Mikaelin metsästys merkki hänen itsetuhoisuudestaan? Näkeekö hän Mikaelissa oman itsensä? Haluaako Liiso pelastaa Mikaelin, pelastaa tekijän sen sijaan, että hän pelastaisi uhreja, kuten hän on uskonut haluavansa tehdä?

Toisen näytöksen päätteeksi päähenkilöltä riistetään vapaus elää haluamallaan tavalla, oikeus työntekoon, rakkaus ja oma identiteetti.

Päähenkilölle jää vain hänen keskeisin motiivinsa pyrkiä kohti päämäärää henkensä uhalla. Ja nyt on kiire. Antagonistinen voima kasvaa kaikkialla päähenkilön ympärillä. Päähenkilö on ainoa, jolla on taidot, kyvyt, ominaisuudet ja motivaatio kohdata antagonisti. Jännitys kohoaa, aika tiivistyy, panokset kasvavat. Päähenkilö kerää aseensa ja astuu kynnyksen yli kolmanteen näytökseen, tekee peruuttamattoman teon ja nousee tasolle, josta hänellä ei enää ole paluuta entiseen elämäänsä. Alkaa kolmas näytös. Sitä tarkastellaan seuraavassa artikkelissa.